[2024] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 739: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 639

ਮੁਲਕਲਾ ਮਲੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

2024 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3599

29 ਅਗਸਤ 2024

[ਜੇ.ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ

ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਜਿਸਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਗਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹੀ ਮਾਮਲਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਹਿਣੇ (ਸੋਨਾ) ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਝਗੜੇ ਦਾ ਜੋੜ ਅਤੇ ਸਾਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ, ਭਾਵ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 – ਧਾਰਾ 406 – ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961 – ਧਾਰਾ 6 – ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1956 – ਧਾਰਾ 14 – ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਐਕਟ, 1882 – ਧਾਰਾ 5 – ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 406 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ (ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਸੀ – ਕੀ ਪਿਤਾ ਭਾਵ, ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਝਿਜਕ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ:

ਸਥਿਤ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਔਰਤ (ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ) ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣਾ - ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਧਾਰਾ 406 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਪਹਿਲਾ ਤੱਤ ਖੁਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ

ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ 'ਸਤ੍ਰਿਧਨ' ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੂਜਾ ਤੱਤ, ਭਾਵ, ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬੇਈਮਾਨ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ 'ਸਤ੍ਰਿਧਨ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 'ਸਤ੍ਰਿਧਨ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਸੀ - ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ 'ਸਤ੍ਰਿਧਨ' ਉਸਦੀ ਧੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਤਲਾਕ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ 3 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਐਫਆਈਆਰ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ, 2021 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧ 2015 ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ - ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2018 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ - ਫਿਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 2021 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ - ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਸੀਸੀ ਨੰ.1369/2022) ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜ ਕੁਮਾਰ [1985] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 191 : (1985) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 370; ਰਸ਼ਮੀ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭਾਦਾ [1996] ਪੂਰਕ 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 347 : (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 397; ਪ੍ਰੋ: ਆਰ.ਕੇ. ਵਿਜੇਸਾਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾ ਸੀਤਾਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ [2019] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 185 : (2019) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 739; ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 16 : (2010) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 775 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਮਾਇਆ ਗੋਪੀਨਾਥਨ ਬਨਾਮ ਅਨੂਪ ਐਸ.ਬੀ. 2024 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 609; ਮਾਲਾ ਕਾਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ 2024 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 1049; ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ [1992] ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 735 : (1992) ਪੂਰਕ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 335; ਮਾਧਵਰਾਓ ਜੀਵਾਜੀਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਬਨਾਮ ਸੰਭਾਜੀਰਾਓ

ਮੂਲਕਲਾ ਮਲੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਚੰਦਰੋਜੀਰਾਓ ਅੰਗਰੇ [1988] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 930 : (1988) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 692; ਨੀਹਾਰਿਕਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2021] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1044 : (2021) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 401; ਪੀਥੰਬਰਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ [2023] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1144 : 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 553; ਬੋਬਿਲੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਜਾ ਯਾਦਦ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2016] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 103: (2016) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 309; ਰੋਹਤਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ [2019] 16 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 861: (2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 554 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961; ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1956; ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਐਕਟ, 1882।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 406; ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 6; ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 14; ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 5; ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ'; ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਚੇ; ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸੌਂਪਣਾ; ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਪਰਿਵਰਤਨ; ਤਲਾਕ; ਵਿਆਹੁਤਾ ਸੰਬੰਧ; ਪੁਨਰ-ਵਿਆਹ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3599

2022 ਦੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐਲ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 11528 ਵਿੱਚ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 22.12.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਡੀ. ਮਹੇਸ਼ ਬਾਬੂ, ਸ਼ਿਸ਼ੀਰ ਪਿਨਾਕੀ, ਧਨੇਸ਼ਵਰ ਗੁਡਾਪੱਲੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੱਲਿਕਾ ਦਾਸ, ਅੰਬਰ ਜੈਨ, ਦੇਵਜੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਵੀਨਾ ਸਹਿਗਲ, ਧਨੰਜੇ ਯਾਦਵ, ਵਿਕਾਸ ਮਹਿਤਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ 22 ਦਸੰਬਰ, 2022 ਨੂੰ 2022 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11528 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ, 18601 ਦੀ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਯਾਤਨਗਰ ਵਿਖੇ XXVIਵੇਂ

ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਸਾਈਬਰਾਬਾਦ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ 2022 ਦੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ.1369 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

3. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

3.1 ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਜਿਸਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਇੱਕ ਪਡਾਲਾ ਵੀਰਭੱਦਰ ਰਾਓ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2 ਜਿਸਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਧੀ, ਅਰਥਾਤ, ਪਡਾਲਾ ਸੁਜਾਨਾ ਸ਼ੀਲਾ ਕੁਮਾਰ (ਜਿਸਨੂੰ ਧੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਗਹਿਣੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। (ਸੋਨਾ) ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ 22 ਦਸੰਬਰ, 1999 ਨੂੰ ਸੰਪੰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ।

3.2 ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਵਿਆਹ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 16 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੇ 14 ਅਗਸਤ, 2015 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਤਲਾਕ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ 3 ਫਰਵਰੀ, 2016 ਨੂੰ ਸੇਂਟ ਲੁਈਸ ਕਾਉਂਟੀ, ਮਿਸੂਰੀ ਦੀ ਸਰਕਟ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ, ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਧੀ ਨੇ ਮਈ, 2018 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ।

3.3 ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ, 2021 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 406 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 32 ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ 'ਸਤ੍ਰਿਧਨ' ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰਿਆਂ (ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ।

3.4 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਉਸਨੇ 40 ਕਸੁਲਾ ਸੋਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਜੋੜਾ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਹੁਤ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 6 ਜੂਨ, 2008 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਸਦੀ ਧੀ ਅਤੇ ਜਵਾਈ ਦਾ ਵਿਆਹ ਦੇ 16 ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਸਾਲ 2016 ਵਿੱਚ ਤਲਾਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਹੁਰਿਆਂ ਯਾਨੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ।

3.5 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਸਾਲ 2018 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਥੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ

---

1 ਸੰਖੇਪਤਾ ਲਈ 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.'

(ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਸਤੂਆਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ।

3.6 ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, 16 ਜੂਨ, 2022 ਦਾ ਨੋਟਿਸ, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 19732 ਦੀ ਧਾਰਾ 41(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਲਾਕਲਾ ਮੱਲੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ (ਅਪੀਲੈਂਟ ਨੰਬਰ 1, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਸਹੁਰਾ) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3.7 ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 173 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

3.8 ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

4. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਯੋਗ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਛੋਟਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਿਤਾ ਭਾਵ, ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਕੋਲ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

6. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਾਰ ਅਤੇ ਤੱਤ ਪਿਤਾ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ'। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨਿਯਮ, ਜਿਸਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੂਰਜ ਕੁਮਾਰ, ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“6. ਇਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਪੰਨਾ 728 'ਤੇ ਮੇਨ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਸੰਧੀ ਹੈ। ਸੈਦਾਯਿਕਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਲਾ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪੰਨਾ 168 (ਧਾਰਾ 113) 'ਤੇ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੁਪਤਤਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੂਚੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

---

2 ਸੰਖੇਪਤਾ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ

“113. ਮਨੂ ਛੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਤ੍ਰੀਧਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:

1. ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਜਿਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਾਤਯਾਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ ਜੋ ਕਿ ਵਿਆਹ (ਅਧਿਆਗਨੀ) ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।

2. ਕਾਤਯਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਜਲੂਸ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਦੁਲਹਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ (ਅਧਿਆਵਣਨਿਕਾ) ਦੇ ਘਰ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

3. ਪਿਆਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵਜੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਯਾਨੀ ਕਿ, ਕਾਤਯਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਸਹੁਰੇ ਅਤੇ ਸੱਸ (ਪ੍ਰੀਤਿਦੱਤ) ਦੁਆਰਾ ਪਿਆਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਉਸਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ (ਪਦ-ਵੰਦਨਿਕਾ) ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵੇਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

4. ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ।
5. ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ।
6. ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ।

7. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੌਰਾਨ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ; ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਉਹ ਇਸਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤੋਹਫ਼ੇ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪਤੀ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੱਕ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਕਾਲ, ਬਿਮਾਰੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਪਤੀ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤੀ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

---

3 [1985] 3 ਐਸਸੀਆਰ 191 : (1985) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 370

ਰਸ਼ਮੀ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭਾਦਾ ਵਿੱਚ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"9. ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸੰਦਾਇਕਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਦੇਵਾਲਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ: 'ਇੱਕ ਔਰਤ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ (ਵ੍ਰਿਤੀ), ਗਹਿਣੇ, ਸਹੂਲਤਾਂ (ਸੁਲਕਾ), ਲਾਭ (ਲਾਭ), ਉਸਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਖੁਦ ਇਸਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਦੁੱਖ ਦੇ....' ਐਨ.ਆਰ. ਰਾਘਵਾਚਾਰੀਆਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ - ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣ (8ਵਾਂ ਐਡ.), ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਐਸ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਪੈਰਾ 468 ਵਿੱਚ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। 'ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ 469 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਹਨ: ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ, ਆਦਿ। ਪੈਰਾ 470 'ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਪੈਰਾ 471 'ਵਿਆਹ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। 'ਤੋਹਫ਼ੇ' ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੁਲਹਨ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਨਬੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਧਿਆਗਨੀ ਜਾਂ ਅਧਿਆਵਾਹਨਿਕਾ, ਦੁਲਹਨ ਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਹਨ। ਪੈਰਾ 481 ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 426 'ਤੇ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਲਹਨ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਹਿਣੇ ਉਸਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੈਰਾ 487 ਵਿੱਚ 'ਛੁਪਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ' ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਦਾਇਕ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਯੌਤਕ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸਦਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਆਯੁਤਕ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਰਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਵੇਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

10. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਵਿਦਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉਸਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ। ਇਹ ਉਸਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਉਸਦਾ ਉਸਦੀ ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਤੀ ਆਪਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸਤ੍ਰੀਧਨਾ ਜਾਇਦਾਦ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ

---

4 [1996] ਪੂਰਕ 10 ਐਸਸੀਆਰ 347 : (1997) 2 ਐਸਸੀਸੀ 397

ਬਣਦੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਜਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਦਬਦਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਰਾਣੀ (ਉਪਰਾ) ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਪਾਲਣ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਮਾਇਆ ਗੋਪੀਨਾਥਨ ਬਨਾਮ ਅਨੂਪ ਐਸ.ਬੀ. ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 1985 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਔਰਤ ਦੇ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕਸਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਮਾਲਾ ਕਰ ਬਨਾਮ ਉਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ 18 ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਲਾਕ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ 6 ਅਪ੍ਰੈਲ 2015 ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਔਰਤ (ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ) ਦੇ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦੇ ਇਕਲੌਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਧੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

8. ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“14. ਇੱਕ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੀ ਪੂਰਨ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇਗੀ।—(1) ਇੱਕ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ

---

5 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 609

6 2024 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1049

ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕੀ ਵਜੋਂ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ।
ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, "ਜਾਇਦਾਦ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਵੰਡ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਬਦਲੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੱਲ ਅਤੇ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਜਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਨੁਸਖ਼ੇ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ..." (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

9. ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਤਲਾਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਸਾਬਕਾ ਪਤਨੀ, ਭਾਵ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਵੱਲੋਂ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

10. ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਔਰਤ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਖੁਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਐਕਟ, 1882 ਦੀ ਧਾਰਾ 5, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:

“5. ਵਿਆਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਾਵਰ-ਆਫ਼-ਅਟਾਰਨੀ।—ਇੱਕ ਵਿਆਹੀ ਔਰਤ, ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਦੀ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਵਸੀਅਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਵਸੀਅਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜੋ ਉਹ ਖੁਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧ, ਪਾਵਰ-ਆਫ਼-ਅਟਾਰਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।
ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪਾਵਰ ਆਫ਼ ਅਟਾਰਨੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।”

11. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਜਨ ਲਾਲ ਹੈ ਜੋ ਮਾਧਵਰਾਓ ਜੀਵਾਜੀਰਾਓ ਸਿੰਧੀਆ ਬਨਾਮ ਸੰਭਾਜੀਰਾਓ ਚੰਦਰੋਜੀਰਾਓ ਅੰਗਰੇ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨੀਹਾਰਿਕਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ; 9 ਅਤੇ ਪੀਥੰਬਰਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਇੱਥੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਭਜਨ ਲਾਲ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਕਾਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਸੱਤਵਾਂ ਕਾਰਕ, ਜੋ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਦਨੀਤੀ, ਗੁਪਤ ਇਰਾਦਿਆਂ ਜਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।

13. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਧਾਰਾ 406 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 405 ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਆਰ.ਕੇ. ਵਿਜੇਸਾਰਥੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੁਧਾ ਸੀਤਾਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 406 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ:

"13. ਧਾਰਾ 405 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਤੱਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:
13.1. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਉੱਤੇ ਦਬਦਬਾ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ;
13.2. ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ
13.3. ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ, ਪਰਿਵਰਤਨ, ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

---

7 [1992] ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 735 : (1992) ਸਪਲਾਈ। 1 335

8 [1988] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 930 : (1988) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 692

9 [2021] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1044 : (2021) 19 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 401

10 [2023] 4 ਐਸਸੀਆਰ 1144 : 2023 ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਔਨਲਾਈਨ SC 553

ਹੈ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

14. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਹਿਲਾ ਤੱਤ ਖੁਦ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੂਜਾ ਤੱਤ, ਭਾਵ, ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ, ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਸੀ।

15. ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ 'ਸਤ੍ਰੀਧਨ' ਉਸਦੀ ਧੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੋਬਿਲੀ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰਾਜਾ ਯਾਦਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾਜ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖ ਸਹੁਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
16. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 406 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭਜਨ ਲਾਲ (ਉਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਦੂਜੇ ਕਾਰਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਤਲਾਕ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ 3 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।
17. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼

---

11 [2019] 2 ਐਸਸੀਆਰ 185 : (2019) 16 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 739

12 [2016] 1 ਐਸਸੀਆਰ 103 : (2016) 3 ਐਸਸੀਸੀ 309

ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਉਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਖਰਚੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਤਪਤੀ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਦੇਸੀ ਹੈ?

18. ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਐਫਆਈਆਰ 2021 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧ 2015 ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ 2018 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਫਿਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਲ 2021 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣ ਹੈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਬਨਾਮ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:

"... ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਸਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਔਖੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।"

ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਰੋਹਤਾਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

19. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਧੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ:

“3. ...

ਈ. ਨਿੱਜੀ ਸਮਾਨ, ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ:

---

13 [2010] 10 ਐਸਸੀਆਰ 16: (2010) 8 ਐਸਸੀਸੀ 775

ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਫਰਨੀਚਰ, ਫਰਨੀਚਰ, ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ, ਉਪਕਰਣ, ਉਪਕਰਣ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ, ਚੀਨ, ਕੱਚ ਦੇ ਭਾਂਡੇ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਕਲਾ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ, ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।"

ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ:

"6. ਰਿਲੀਜ਼ਾਂ

ਇੱਥੇ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਿਆਂ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਕੁਇਟੀ ਵਿੱਚ, ਦਹੇਜ, ਅਸਲ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ, ਚਰਿੱਤਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਮੁਕਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਸਿਵਾਏ ਜੋ ਇੱਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ, ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"8. ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵੰਡ

ਧਿਰਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਵੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਿਰਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਜਾਇਦਾਦ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

20. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਾਜ ਮਨਾਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਸੀਸੀ ਨੰ.1369/2022) ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ

---

14 [2019] 16 ਐਸਸੀਆਰ 861 : (2019) 10 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 554

ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। 22 ਦਸੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11528 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

<u>ਡਿਸਕਲੇਮਰ :-</u> ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ